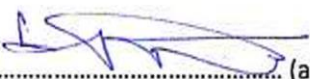

Bernatski juhtumi komisjoni kokkuvõte

Bernatski juhtumi komisjoni kokkuvõte

Kristjan Port (esimees): (allkiri) ..... 06.08.2014 ..... (kuup)

Kristel Berendsen: (allkiri) ..... 06.08.2014 ..... (kuup)

Üllar Lanno: (allkiri) ..... 06.08.2014 ..... (kuup)

Peeter Mardna: (allkiri) ..... 06.08.2014 ..... (kuup)

Märt Rask: (allkiri) ..... 06.08.2014 ..... (kuup)

Sisukord

1 Väide Eesti sportlaste dopingukasutuse kohta	4
1.1 Komisjoni moodustamine ja selle mandaat.....	4
1.2 Komisjoni koosseis	4
2 Komisjoni töö lähtealused	5
2.1 Kas Eesti spordi puhtus on ohus?	6
2.1.1 Kas keelatud ained on Eestis hõlpsasti kättesaadavad?	6
2.1.2 Kas arstidel on võimalik sportlastele keelatud aineid vahendada?	6
2.2 Kas Eesti on dopingainete juhtumite poolest erandlik?	7
2.3 hGH ja EPO kasutamisest tippspordis.....	8
2.4 Olulise abi osutamise kohustus	8
3 Dr Vitali Bernatski juhtum.....	10
3.1 Ära kuulamisele saadud teave	10
3.1.1 Komisjonile antud WADA keelatud ainetega ravimiampullid.....	11
3.1.2 Komisjonile antud kasvuhormooni ja EPO ostude arved ja saatelehed	12
3.2 Vitali Bernatski juhtum isikud	16
3.3 Ajakirjanik Kärt Anvelti ütlused komisjonile	20
4 Kas Eesti õigusaktid ja järelevalvesüsteem on piisavad?	21
4.1 Prokuratuur.....	21
4.2 Politsei- ja Piirivalveamet.....	21
4.3 Raviamet	22
4.4 Maksu- ja Tolliamet.....	23
5 Kas puhta spordi olukord Eestis halveneb?	24
6 Komisjoni järelused.....	25
Allikaviited	28

Lühendid

CAS – Rahvusvaheline Spordiarbitraaži Kohus (Court of Arbitration for Sport)

EOK – Eesti Olümpiakomitee (1923 asutatud kui Eesti Olümpia Komitee)

EPL – Eesti Päevaleht

EPO – erütropoetiin, vereloomeravim, kuulub dopinguvastaste reeglitega sätestatud keelatud ainete nimekirja

FIS – Rahvusvaheline Suusaföderatsioon (Fédération Internationale de Ski)

hGH – inimese kasvuhormoon (ingl *human growth hormone*), kuulub dopinguvastaste reeglitega sätestatud keelatud ainete nimekirja

PPA – Politsei- ja Piirivalveamet

ROK – Rahvusvaheline Olümpiakomitee

SA EAD – sihtasutus Eesti Antidoping

UNESCO – Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni Hariduse, Teaduse ja Kultuuri Organisatsioon

WADA – Maailma Dopinguvastane Agentuur (World Antidoping Agency)

1 Väide Eesti sportlaste dopingukasutuse kohta

Käesolev dokument sisaldab Eesti Päevalehes (EPL) 17. detsembril 2013 avaldatud artiklis „Dopinguarsti ülestunnistus: varustasin Eesti sportlasi kasvuhormooni ja EPO-ga” [1] esitatud väidete uurimiseks Eesti Olümpiakomitee ja SA Eesti Antidoping poolt kokkukutsutud komisjoni töö kokkuvõtet.

Nimetatud komisjoni moodustamist reaktsioonina ajaleheartiklile tuleks vaadata kui õigusriigile omast käitumist, mis on kantud soovist kaitsta ausa spordi põhimõtteid ja rahvatervist. EPL-i artiklis esitati arst Vitali Bernatski ülestunnistusele tuginedes väide Eestis toimunud ulatusliku dopinguvastaste reeglite rikkumise kohta. Artiklis esitatud väited seadsid korruga kahtluse alla Eesti spordi puhtuse, arstide kutse-eesitika, ravimite sihtotstarbelise kasutamise ja paljud muud väärtused.

1.1 Komisjoni moodustamine ja selle mandaat

Komisjoni moodustamisel lähtuti eeldusest, et sellesse kuuluvad õiguskorra, tervisevaldkonna, kohtuekspertiisi, spordi ja dopinguvastase tegevuse küsimustes pädevad asjatundjad. Komisjon seadis endale ülesandeks EPL-is avalikkusele esitatud informatsiooni objektiivsuse hindamise, lisainformatsiooni kogumise ja üldistuste tegemise. Komisjonil puudus õigus iseseisvaks juurdluseks ning kogu protsessi iseloomustasid vabatahtlik osalus, ülekuulamise asemel ärakuulamine ja konsultatsioonid õiguskaitseasutustega.

Kokkuvõtte järeldused kajastavad komisjoniliikmete konsensuslikku arusaama komisjoni koosolekutel läbiarutatud probleemidest ning soovitudest, kuidas analoogseid juhtumeid tuleks edaspidi ära hoida.

Samas peab komisjon oma kohustuseks elavdada diskussiooni dopingu rolli üle Eesti spordi- ja liikumisharrastuse kultuuris.

1.2 Komisjoni koosseis

Kristjan Port, Tallinna Ülikooli Terviseteaduste ja Spordi Instituudi direktor, SA Eesti Antidoping nõukogu liige, komisjoni esimees

Kristel Berendsen, SA Eesti Antidoping juhatuse liige

Üllar Lanno, Eesti Kohtuekspertiisi Instituudi direktor

Peeter Mardna, arst

Märt Rask, vandeadvokaat

2 Komisjoni töö lähtealused

Komisjon lähtus oma töös üldistest ootustest spordis tegutsevatele huvirühmadele, neile kehtivatest reeglitest ning kokkulepetest ja dopingainete kasutamist puudutavast teabest.

Komisjon lähtus oma arusaamade kujundamisel sellest, et Eesti kuulub arenenud riikide hulka. Eesti on spordiriik mitte ainult statistiliste andmete põhjal [2], sest oleme rahvusena õppinud sporti väärtustama, üheskoos panustanud ning toonud individuaalselt ohvreid sportliku edu nimel. Oleme kogenud ebaõiglust. Oleme spordiga sidunud kultuuris kehtivad väärtused, eluala valikud, hariduse andmise, individuaalsed ning kollegiaalsed pürgimused [3]. Tahame olla kestlik tsiviilühiskond, kes hoolib oma rahva tervisest, haridusest ja julgeolekust [4]. Spordil ja liikumisharrastusel on mõju inimeste tervisekäitumisele, haridusele ja julgeolekule. Spordis kehtivate reeglite rikkumine, petmise varjamine ja õigustamine kuni kaitsmiseni välja kahjustavad arusaamu, mis on sport; mis on inimlik, hea ja väärtuslik; mis on aus mäng; mis on inimestele tegelikult ja normaalselt võimalik; mille järgi seatakse eesmärged (lastele, tervisesportlastele, sporditippudele); kuidas saab „tegelikult“ tulemusi jne.

Eesti sportlaste osalus rahvusvahelises olümpialiikumises ühtib omariikluse algusega. Eesti Olümpiakomitee (EOK) registreeriti 8. detsembril 1923 ning Rahvusvaheline Olümpiakomitee (ROK) taastas meie positsiooni 18. septembril 1991. Eesti spordiorganisatsioonid on rahvusvaheliste organisatsioonide liikmed.

Eeldusena omada õigust ja võimalust osaleda rahvusvahelises spordis, on Eesti nõustunud rahvusvaheliselt tunnustatud kokkulepetega, sh ROK-i poolt vastu võetud olümpialiikumise põhialuste, reeglite ja ametlike selgitustega (olümpiaharta) ning mitmete ausat ja ohutut sporti ning liikumisharrastust reguleerivate lepingutega.

Eesti Vabariik ratifitseeris [5] Euroopa Nõukogu dopinguvastase konventsiooni 14. mail 1993. Konventsioon keskendub kindlale vajadusele ühtlustada dopinguvastane võitlus eri riikides ja erinevatel spordialadel. Lisaks rõhutatakse konventsioonis rahvusvaheliste föderatsioonide kesket rolli ning riikide finants-, haldus- ja õiguslike ressursside osatähtsust.

Eesti ratifitseeris maailma dopinguvastase koodeksi Kopenhaagenis 2003. aasta märtsis ning see hakkas kehtima 1. jaanuaril 2004. Koodeks on põhidokument, mis tagab harmoneeritud dopinguvastase poliitika, reeglite ja regulatsioonide raamistiku spordiorganisatsioonidele ja avalikule võimule. Eesti valitsus allkirjastas Kopenhaageni deklaratsiooni juunis 2003, väljendades soovi ühineda riikidevahelise poliitilise ja moraalse kokkuleppega tunnustada ja toetada maailma dopinguvastast koodeksit.

Eestis on Eesti Olümpiakomitee ja SA Eesti Antidoping kehtestanud dopinguvastased reeglid [6], mis jõustusid täies ulatuses 1. jaanuaril 2010. Reeglite järgimine on spordiga tegelemisel samaväärne võistlusmääruste järgimisega, sest mõlemad määravad ära spordiga tegelemise eeldused ja tingimused. Sportlaste ja sportlaste abipersonali nõustumine reeglitega on võistlustest osavõtu eeltingimus. Sportlaste tervise hoidmine ning ausa mängu põhimõtete järgimine on spordiga tegelemise olulisimad aluspõhimõtted ja eesmärgid ning dopinguvastaste reeglite rikkumine on nende põhimõtete täitmise ja eesmärkide saavutamise suurimaks ohuks.

UNESCO spordis dopingu kasutamise vastane rahvusvaheline konventsioon võeti vastu Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni Hariduse, Teaduse ja Kultuuri Organisatsiooni peakonverentsil 19. oktoobril 2005. Konventsiooni eesmärk on dopingu kõrvaldamist silmas pidades edendada UNESCO kehakultuuri ja

spordi valdkonna strateegia ja programmide kohaselt dopingu spordis kasutamise tõkestamist ja selle vastu võitlemist. Eesti kiitis konventsiooni heaks 5. juulil 2007 [7].

Euroopa spordi harta eesmärk on kaitsta ja kujundada spordi moraalseid ja eetilisi aluseid, spordiga tegelejate inimväärikust ja ohutust, hoides sporti, nais- ja meessportlasi nii poliitilise, kommertsliku kui ka finantsilise ekspluateerimise või muude alavääristavate teguviiside eest, kaasa arvatud keelatud ainete kasutamise eest. Euroopa spordi harta on vastu võetud Euroopa riikide spordi eest vastutavate ministrite 7. konverentsil Rhodosel 15. mail 1992.

Dopingainete valmistamise, hankimise, levitamise ja kasutamisega kaasnevate ohtude vastase tegevuse tõhustamise nimel on paljud riigid (näiteks Saksamaa, Rootsi, Soome, Belgia, Itaalia, Prantsusmaa, Hispaania) kujundanud oma seaduseid nii, et need töötaks koos spordis kehtivate reeglitega probleemi suhtes preventiivselt ning samal ajal võimaldaks dopingujuhtumite põhjalikku uurimist, süüdlaste karistamist ja ennetustöö korraldamist. Näiteks on Rootsis [8] keelatud väljaspool ravieesmärke ainete maaletoomine, edastamine, valmistamine, hankimine, müügist pakkumine, omamine ja kasutamine, kui nendeks on sünteetilised anaboolsed steroidid, testosteroon ja selle tuletised, kasvuhormoon või ained, mis suurendavad organismis testosterooni ja selle tuletiste või kasvuhormooni tootmist ja vabanemist.

2.1 Kas Eesti spordi puhtus on ohus?

SA Eesti Antidoping andmetel on 2006. aastast kuni 2014. aasta esimese pooleni registreeritud 26 dopinguvastaste reeglite rikkumist ehk nn dopingujuhtumit. See teeb keskmiselt 2,8 juhtumit aastas. Valdavalt on karistusi määratud anaboolsete steroidide kasutamise eest. Palju on olnud ka dopinguproovi andmisest keeldumisi, mis võrdsustatakse dopingureegli rikkumisega ja mis toob kaasa kaheaastase võistluskeelu. Spordialadest esineb Eestis dopingutarvitamist enim kulturismis ja fitnessis ning jõutõstmises.

Eesti sportlastega seotud dopingujuhtumid on jõudnud ka rahvusvahelisse meediasse. Käesoleva juhtumi kontekstis väärib eraldi tähelepanu Andrus Veerpalu, kuna Vitali Bernatski seostas sportlast tema vahendatud kasvuhormooni kasutamisega. Komisjon ei käsitle Veerpalu süüküsimust, vaid kontrollib Bernatski väiteid ning arvestab, et käesolevas, dopingainete vahendamist kirjeldavas juhtumis nimetatud isikute käitumisel, sh Andrus Veerpalu kaasusel, võib juhtumis kirjeldatud ajalistest piiridest väljapoole jääval ajal, st pärast 2007. aastat, olla tähendus Vitali Bernatski väidete tõepärasuse hindamise seisukohalt [9], ja neid väiteid tuleks käsitleda kaudsete tõenditena [10].

2.1.1 Kas keelatud ained on Eestis hõlpsasti kättesaadavad?

Keelatud ainete kättesaadavusele ja levitamise ulatusele jõusaalides ning spordiklubides viitavad rahvusvahelised kogemused [8, 11]. Eestis eksisteerivale probleemile viitavad eksperdihinnangud ja internetifoorumitest loetavad sõnumid [12]. Eri hinnangutel võib iga kolmas-neljas jõusaali kasutaja olla kokku puutunud anaboolsete steroididega. Tegemist oleks rahvatervist ohustava, trendilt kasvava ning samas ebaseadusliku ravimite käitlemisega, kusjuures nende ravimite tarnemethodid on enamasti illegaalsed ja seotud kuritegevusega.

2.1.2 Kas arstidel on võimalik sportlastele keelatud aineid vahendada?

Raviamet kinnitab oma vastuses komisjonile, et ravimite hankimine apteegist tellimislehe alusel, nagu kirjeldas Vitali Bernatski, on ka praegu võimalik, kuna arstid vajavad ravimeid oma igapäevatoös.

Retseptiravimeid võib väljastada vastava eriharidusega apteeker ravimite väljakirjutamisõigust omava isiku nõuetekohaselt täidetud retsepti või tellimislehe (varem nõudeleht) alusel. Apteekrid saavad retsepti või tellimislehe õigsuses kaheldes kontrollida arsti ja eriarstiabi osutamise tegevusloa olemasolu Terviseameti registrist. Ravimi mitte-eesmärgipärast kasutamist (nt ravimi kasutamine dopingainena) ei ole apteekril võimalik kahtlustada ega kontrollida. Ravimiametil puudub ülesanne ja õigus kontrollida ravimite väljakirjutamise põhjendatust. Arstide tegevuse kontrollimine on Terviseameti pädevuses. Ravimiamet on teinud Terviseametile ettepaneku siduda retsepti väljakirjutamise õigus eriarstiabi osutamise tegevusloaga ja/või kindla tervishoiuteenuse osutajaga. Praegu on võimalik kõigil, kes on Terviseameti registris, kirjutada digiretsepte X-tee kaudu. Registrisse pääsevad kõik konkreetsetele tingimustele vastavad arstid, kes soovi avaldavad. Registrikirjandus võib olla ka mittepraktiseerivaid arste.

Ravimite puhul, mis sisaldavad WADA keelatud ainete nimekirjas olevaid aineid, ei ole Ravimiamet teiste retseptiravimitega võrreldes rangemat kontrolli teinud – kõik retseptiravimid on järelevalves kõrgendatud tähelepanu all. Kuna keelatud ainete nimekirja kuulub arvukalt toimeaineid, sealhulgas käsimüügiravimites sisalduvaid toimeaineid, siis väljakirjutamiskiiranguid tulenevalt nende võimalikust kasutamisest dopingainena ei ole.

Kuna ravimite kättesaadavus on üks riigi prioriteetidest, siis täiendavate väljakirjutamiskiirangute rakendamist (nt koguste piiramine analoogselt narkootiliste ja psühhotroopsete ainetele) spordis keelatud ainete nimekirjas toodud ainetele ei pea Ravimiamet eeltoodud põhjusel võimalikuks.

Lisaks tavapärasele järelevalvele saab Ravimiamet koostöös Terviseametiga hinnata hulgemüügiaruannete põhjal ehk hulgemüügist apteekidele väljastatud ravimikoguste põhjal ravimite kasutamist ja suundumusi. Koostöös Eesti Haigekassaga on võimalik koguda täpsemat informatsiooni retseptiravimite väljakirjutamise kohta (kes kirjutab, kellele kirjutati, mis diagnoosi puhul) ja väljastamise kohta (millisest apteegist, mida, kui palju väljastati). Probleemiks võib osutuda andmete suur maht (aastas väljastatakse Eestis ravimeid umbes 9 miljoni retsepti alusel). Seega ei ole võimalik analüüsida kõikide retseptide põhjendatust, aga kahtluse korral saab kontrollida arsti või patsiendiga seotud retsepte. Järelevalve keelatud ainete väljakirjutamise ja apteegist väljastamise üle eeldab mitme asutuse – Ravimiameti, Terviseameti ja Eesti Haigekassa – koostööd.

Kuna järelevalve ravimite sihtotstarbelise kasutamise üle on nõrk või puudub üldse, on arstidel võimalik ka praegu riskivabalt vahendada sportlastele ravimeid, mis sisaldavad keelatud dopingaineid. Järelevalve oleks praegugi põhimõtteliselt võimalik ja põhjendatud, kuid olulise kahtluse olemasolul ning alles hilisema järeleanalüüsi ja juurdluse tulemusel.

Omaette probleemi moodustab võimalus ja õigus hankida peamiselt käsimüügiravimeid, kuid pole välistatud, et tulevikus ka retseptiravimeid, mõne teise riigi internetiapteegist. See aspekt loob vajaduse koostööks Maksu- ja Tolliametiga.

2.2 Kas Eesti on dopingainete juhtumite poolest erandlik?

2014. aastal Soome suurimas omalaadses dopingainete vahendamise, tootmise ja kasutamise kohtuasjas kirjeldati anaboolsete steroidide riiki vahendamist koguses, millest oleks jätkunud individuaalseks tarbeks 950 aastaks. Uurimise käigus selgus, et osa keelatud ainetest toodi ajavahemikus 2010–2011 Eestist. Kohus mõistis seitse inimest süüdi ja karistas neid [13]. Soome tolli andmetel peetakse riigi piiril aastas

keskmiselt kinni 100 000 spordis keelatud dopingainega ampulli või tabletti ja 2013. aastal uuriti 339 dopingainetega seotud kuriteo juhtumit [14].

Suurbritannias on anaboolsete steroidide kasutamine mitteravilisel ja peamiselt sportlike tulemuste parandamise eesmärgil viimastel aastatel dramaatiliselt kasvanud ning teeb tõsist muret sealse ravikvaliteedi järelevalveorganisatsioonile. Narkomaanidele süstlavahetusprogrammi korraldava organisatsiooni andmetel on süstalde vahetuspunktides aastatel 2010–2013 anaboolsete steroidide süstimine kasvanud 645% [15].

Rootsis mõisteti 2011. aastal dopingainete tootmise ja vahendamise eest süüdi 57 inimesest koosnenud organiseeritud kuritegelik jõuk [16]. Pikaajalise ja massilise õigusrikkumise tuvastamine ning süüdistuse esitamine ei oleks olnud võimalik ainult spordis kehtivate dopinguvastaste reeglite põhjal. Süüdistus koosnes tõenditest, mis kinnitasid dopingainete vahendamist muu hulgas Ida-Euroopast ja Hiinast. Rootsi ajaloo suurimaks omataoliseks hinnatud, 9 linnas korraldatud haarangu eesmärk oli võitlus organiseeritud kuritegevuse vastu. Haarangus osales 300 politseinikku ja uurijat muu hulgas prokuratuurist, tolliametist ja maksuametist. Politseil oli tõendeid umbes 1000 inimese poolt dopingainete ostmise kohta. Seega võib tõdeda, et Rootsis, erinevalt Eestist, tegelevad riigiorganid dopinguvastase võitlusega.

Praeguseks on teada mitu rahvusvahelist tähelepanu pälvinud juhtumit, milles arst on mänginud sportlastele dopingainete vahendamisel ja nende kasutamisel kesket rolli. Nn dopinguarstide kuulsusega on näiteks dr Jose Ibarguren Taus, dr Guido Nigrelli, dr Eufemiano Fuentes, dr Michele Ferrari jt.

2.3 hGH ja EPO kasutamisest tippspordis

Alessandro Donati raport dopingainete levikust maailmas osutab, et EPO valmistamine ületas hinnanguliselt kuus korda patsientidel diagnoositud vajadust ja ainuüksi Küprose saarel rööviti ühe ravimifirma laost seda ravimit koguses, millega oleks võinud ravida aasta jooksul kõiki Euroopa patsiente. [17]. Enamik EPO-st jõudis suures osas organiseeritud kuritegevuse vahendusel spordipraktikasse. Koos tõenditega nn dopinguarstide tegevuse kohta EPO vahendamisel kinnitab see faktoloogia küllaltki levinud praktikat Vitali Bernatski kirjeldatud ajajärgul, kui arst väidetavalt vahendas EPO-t treeneritele ja sportlastele.

Lance Armstrongi vastu kogutud tõendusmaterjal [18] kinnitab samuti EPO kasutamise populaarsust, eriti just vastupidavusspordis. Ühtlasi näitab vähemalt 300 korral dopingutestist ilma halva analüütilise leiuta pääsenud, kuid faktiliselt regulaarselt EPO-t kasutanud sportlase juhtum, kuivõrd tõenäoline oli selle aine läbimõeldud kasutamiseiga vältida halva analüütilise leiu andmist.

Kasvuhormooni kasutamine spordis on olnud populaarne viimased paarkümmend aastat. Kuna selle hormooni dopingutesti väljatöötamine kestis väga kaua, kuulus kasvuhormoon vormiliselt küll keelatud ainete hulka, aga selle avastamist peeti väga ebatõenäoliseks [19]. hGH-testi hakati kasutama alles aastal 2004. Järelikult võis Vitali Bernatski kirjeldatud ajajärgul kasutada hGH-d ilma märkimisväärse riskita.

2.4 Olulise abi osutamise kohustus

Maailma dopinguvastase koodeksi alusel on selles fikseeritud reeglite järgimine spordiga tegelemisel samaväärne võistlusmääruste järgimisega, sest mõlemad määravad ära spordiga tegelemise eeldused ja

tingimused [20]. Sportlaste ja sportlaste abipersonali nõustumine reeglitega on võistlustest osavõtu eeltingimus. Dopinguvastased reeglid kehtivad kõigi rahvuslike spordialaliitude tegevuses osalejate kohta. Seetõttu lasub praegu spordis aktiivselt tegutsevatel isikutel kohustus täielikult teatavaks teha kogu nende valduses olev dopinguvastaste reeglite rikkumisega seonduv teave ning teha täielikku koostööd mis tahes kõnealuse teabega seonduva juhtumi uurimisel ja otsuste vastuvõtmisel, muu hulgas näiteks anda tunnistusi ärakuulamisele, kui dopinguvastane organisatsioon või ärakuulamiskolleegium seda taotleb. Lisaks peab esitatud teave olema usaldusväärne ja moodustama olulise osa igast algatatavast juurdlustest või kui juurdlust ei algatata, siis pakkuma iseenesest piisavalt alust juurdluse algatamiseks.

Käesoleva juhtumi uurimiseks moodustatud komisjoni löid EOK ja SA EAD, kuid selle staatus ei ole sama, mis Eesti dopinguvastaste reeglitega [6] kehtestatud õigustega distsiplinaarkolleegiumil.

3 Dr Vitali Bernatski juhtum

Vitali Bernatski esitatud väited seavad kahtluse alla Eesti spordi puhtuse, arstide kutse-eeskriitika, ravimite sihtotstarbelise kasutamise ja paljud muud väärtused. Komisjon ei saa kontrollida kõikide faktiväidete vastavust tegelikkusele, komisjon ei esita kellelegi süüdistust ega anna väärtusotsuseid. Põhiseaduse kohaselt ei tohi kellegi au ega head nime teotada [21]. Kindlasti teadis seda ka Vitali Bernatski, kui andis intervjuu EPL-ile.

Seega esitab komisjon fakte, mida on võimalik kontrollida, ning ajastukirjelduse ilmsiks tulnud seikade tõenäosuse hindamiseks (s.o mis puudutab juhtumis nimetatud keelatud ainete levikut, nende hankimise ja kasutamise viise jne). Komisjon kujundas omapoolsed hinnangud juhtunust tehtavate järeldustena, tuginedes huvirühmade vabatahtlikult avaldatud informatsioonile ja tõenditele.

3.1 Ära kuulamisel saadud teave

Vitali Bernatski ära kuulamine komisjonis toimus 6. jaanuaril 2014. Järgnevalt on esitatud faktiväited, mida oli komisjonil võimalik kontrollida või mis leidsid aset seoses komisjoni tööga. Komisjon osales ära kuulamisel täies koosseisus.

Töö arstina, koostöö koondiste ja treeneritega

Vitali Bernatski on spordiarst. Ta lõpetas Tartu Riikliku Ülikooli aastal 1985 spordimeditsiini erialal. Seejärel töötas 01.08.1985–24.07.1986 Tartus kehakultuuri dispanseris (internatuuris). Ajavahemikus 22.08.1986–31.12.1988 oli ta tööol spordiarstina Kõrgemas Spordimeisterlikkuse Koolis. Seejärel siirdus tööle asutusse Eesti Sport, kus töötas arstina 01.01.1989–31.12.1990 kuni asutuse likvideerimiseni. Alates 01.04.1991–08.06.1992 töötas ta Tartu Ülikoolis nooremteadurina, kust lahkus omal soovil ning asus 01.09.1992 tööle Tartu Leivakombinaadis arstina. 01.01.1994 nimetati ettevõtte ümber Pere Leivaks, Vitali Bernatski jätkas seal töötamist kuni 2012. aastani.

Ära kuulamisel väitis Vitali Bernatski, et on teinud koostööd Margus Kübara, Mati Alaveri, Harry Lembergi, Raul Olle, Roland Lessingu, Aleksander Tammerti, Donald-Aik Silla, Priit Soosaare ja Andrus Värnikuga. Ühtlasi väitis ta, et on teinud koostööd sportlastega, kelle nimesid ta ei soovi avaldada. Samuti osutas ta nimetatud treenerite õpilastele, kes olid koostöö põhjuseks olevad subjektid, aga keda ta ei soovi otseselt nimetada. Väidetud koostöö sisuks oli treeningu koormuste ja treeningust taastumise alane konsultatsioon ning toidulisandite ja ravimite hanked.

Vitali Bernatski väitel lõpetas ta keelatud ainete vahendamise pärast 2007. aastat, tuues põhjuseks: a) Tartu Rae apteegile kontrolli käigus tehtud ettekirjutuse, et tal puudub õigus retseptiravimite hankimiseks ja väljakirjutamiseks; b) tüli Margus Kübaraga ja seetõttu katkenud omavahelise koostöö; c) hõivatuse muude tegevustega.

Mingis vormis koostöö aset leidmist Vitali Bernatskiga on kas komisjonile või avalikkusele kinnitanud Margus Kübar, Mati Alaver, Harry Lemberg ja Raul Olle. Aleksander Tammert väitis komisjonile, et ei tunne Vitali Bernatskit ega oma temaga mingit, ka mitte kaudset kontakti. Roland Lessing keeldus komisjoni küsimustele vastamast, Donald-Aik Sild ei soovinud komisjoniga koostööd teha.

3.1.1 Komisjonile antud WADA keelatud ainetega ravimiampullid

Vitali Bernatski andis komisjonile WADA keelatud ainete nimekirja kuuluvaid ravimeid [22] sisaldanud kasutatud ravimiampullid, mille sisu ta väidetavalt süstis sportlastele (vt Tabel 1, kaanepilt). Kogumis esinenud Recormoni toimeaine on epoetiin beeta (rekombinantne inimese erütropoetiin, EPO), vastupidavusspordis populaarne dopingaine [23]. Genotropini ja Somatropini toimeaine on kasvuhormoon (rekombinantne inimese kasvuhormoon, hGH). Vitali Bernatski hindas aastate jooksul sportlastele vahendatud erütropoetiinide kogumahuks 300 000–400 000 IU, st üleantud tühjad viaalid moodustasid umbes 20% kogu väidetava vahendustegevuse mahust. Kasvuhormooniga ravimikonteinerite arvuks hindas Bernatski umbes 150 tk (tõenäoliselt enamikus 16 IU, millele viitavad komisjonile esitatud 119 ravimiviaali hanget kinnitavad arved/saatelehed).

Komisjonile esitatud hGH ravimiampullidest enamik sisaldasid toimeainet koguses, mis vastas ühele ravidooosile ja ühekordsele protseduurile, st ravimile lisatakse lahus, misjärel see süstitakse. Samas oli ka pen-tüüpi süstla konteinereid, mida kasutatakse vastava poolautomaatse seadmega tavaliselt patsiendi enda poolt näiteks kodus. Selline konteiner sisaldab toimeainet mitmeks süstimiskorraks.

Keelatud ainete kasutamise spordipraktikas levinud EPO kuur kestab 3–4 nädalat, süstitakse kolm korda nädalas doosiga 150 IU/kg/nädal, st 70 kg sportlase puhul on üks süst 4000 IU [24]. Sõltuvalt taktikast (näiteks toetada juba saavutatud aktiivset vereloomet, maskeerida vere reinfusiooni või vereloomet oluliselt suurendada) kasutatakse kas konservatiivsemat, väiksema halva analüütilise leiu riskiga nn mikrodooside praktikat või stimuleeritakse vereloomet enne tähtsa hooaja algust suurte EPO-doosidega ning hoidutakse näiteks dopingukontrollile raskesti kättesaadavatesse paikadesse [25].

TABEL 1. KOMISJONILE ESITATUD RAVIMIAMPULLID, MILLE SISU V. BERNATSKI OMA SÕNADE JÄRGI OLI SÜSTINUD SPORTLASTELE. (MÄRKUS. „PEN” TÄHISTAB PEN-SÜSTALT, MILLEGA PATSIENT SAAB ISESEISVALT ILMA ARSTITA RAVIMIKOGUST DOSEERIDA JA SÜSTIDA)

Nimetus	Seerianr	Kehtivuse lõpp	Kogus	Ühikuid	IU kokku	Märkus
Recormon S1000	759496	okt 00	53	1000	53 000	
Recormon 2000	75138-02	sept 99	5	2000	10 000	
Recormon S2000	759288	juuli 00	2	2000	4000	
Recormon 2000	759176	juuli 00	5	2000	10 000	
Recormon S5000	759750	sept 00	1	5000	5000	
Sterile diluet	FF9V34J	okt 01	3			
Genotropin	29297B51	mai 01	4	16	64	Pen
Genotropin	35159G51	märts 03	2	16	32	Pen
Humatrope	FF7X27K	nov 99	16	4	64	
Humatrope	FF8K77P	juuli 00	2	4	8	
Humatrope	FF9A35J	veebr 01	1	4	4	
Humatrope	FF9V26T	okt 01	3	4	12	
Somatotropin tseloveka	P 76.647.6	nov 03	4	4	16	
ilma tähisteta (Genotropin)			1	16	16	Pen

Kokku: 102 ravimiampulli

3.1.2 Komisjonile antud kasvuhormooni ja EPO ostude arved ja saatelehed

Vitali Bernatski andis komisjonile koopiad tema hangitud ravimite ostudokumentidest. Samuti kirjeldas ta ärakuulamisel komisjonile tüüpstsenaariumi, mille järgi treener või sportlane pöördusid oma sooviga tema poole ja nad leppisid kokku hangitava ravimi doosides ja hankimise ajas. Vajaduse korral konsulteeris arst, kuidas ravimite kasutamise kuuri planeerida seoses treeningkoormuste ja oodatavate võistlustega ning kuidas vältida testimisel halba analüütilist leidu. Sellel ajal toimus peamine dopingainete kasutamise testimine seoses võistlustega ja võistlusväline testimine oli minimaalne. Ostud tehti Tartus Poe tänava apteegist ja Rae apteegist.

Tavaliselt maksti arsti teenete eest sularahas. Samas esitas Bernatski komisjonile väljatrüki üksikutest pangaülekannetest, nagu näiteks Raul Olle ja Priit Soosaare omad. Komisjon ei saa kontrollida, kas pangaülekannete põhjus oli seotud keelatud ainetega. Komisjon kuulis ka, et Bernatski andis ravimeid krediidina, st laenuna, mis maksti talle hiljem. Bernatski väitel tõi Margus Kübar sportlased kas tema juurde Pere Leiva arstikabinetti või viis Bernatski autoga maale Soontaga külla oma vanemate ja naise elupaika, kus Bernatski väidetavalt süstis sportlasi.

Bernatski väitel maksis Kübar kasvuhormooni 32 IU koguse eest talle umbes 3000 Eesti krooni. Samuti olevat Kübar visiidi eest tasunud tariifiga 500 kr/kord. Bernatski ütles, et teatud perioodil sõltus ta Kübarast majanduslikult ja tegi keelatud ainete vallas seda, mida viimane nõudis.

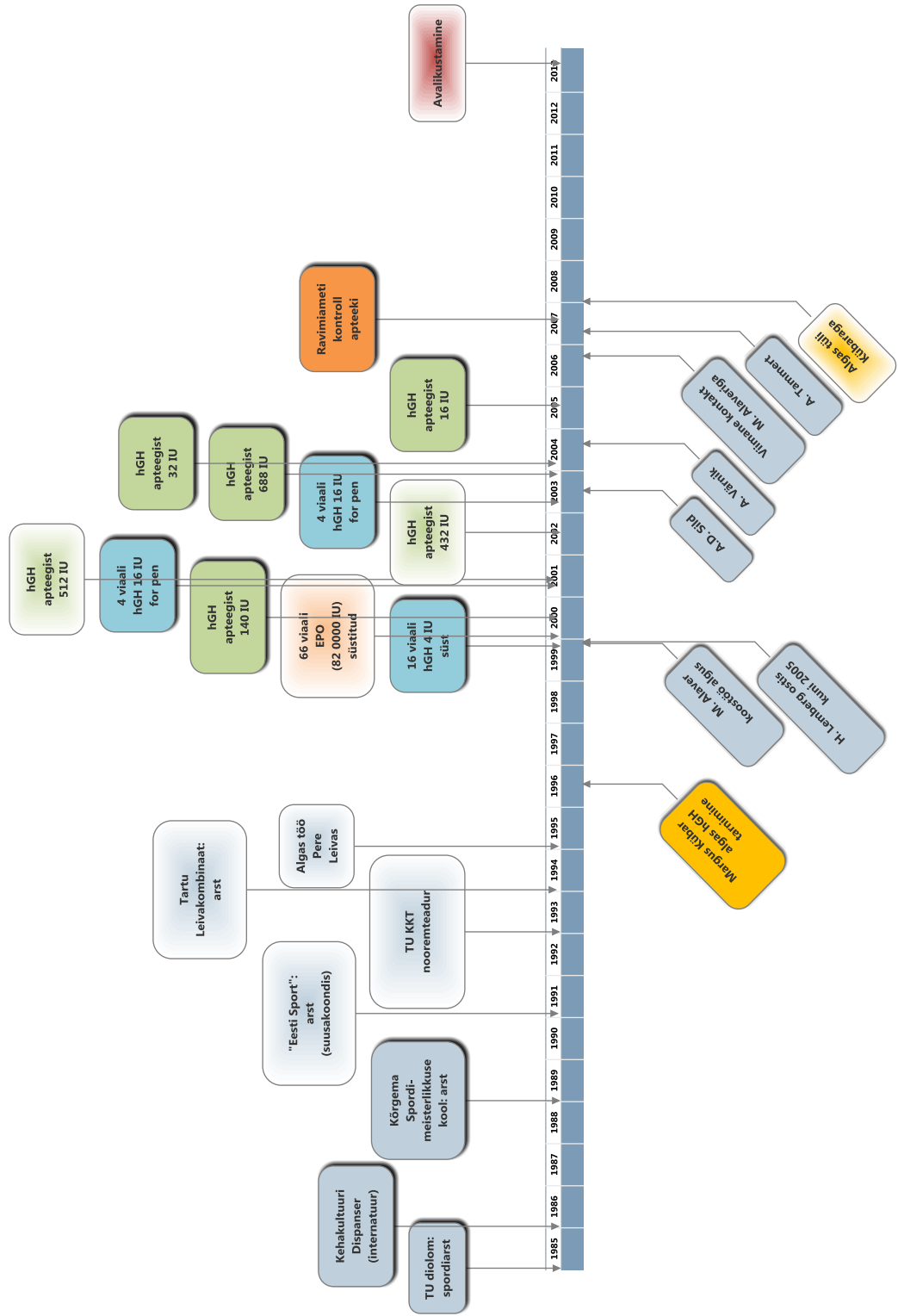
Bernatski väitel ostsid tema käest erinevatel aegadel genotropiini (kasvuhormoon) Sild, Lemberg, Kübar, Värnik, Tammert, Lessing, Alaver ja Olle. EPO hangete saajateks väitis Bernatski Alaveri ja Lembergi (ja nende sportlased). Enamik saatelehtede põhjal kirjeldatud apteegist hangitud ravimiampullidest olid nn pen-süstla konteinerid ja võimaldasid ravimi saajatel end ise süstida, kuid vähemalt alguses käis Bernatski mõnda klienti ka ise süstimas. Just viimasega seoses oli tal säilinud kogum kasutatud ravimiampulle (Tabel 1), sest nende jätmise sportlase juurde näiteks prügikasti oleks olnud liiga riskantne.

TABEL 2. VITALI BERNATSKI POOLT KOMISJONILE ESITATUD KASVUHORMOONI HANKEID KINNITAVAD SAATELEHED (ALL ON ESITATUD TÜÜPILISTES MIKRODOOSIDES (3 VÕI 4 RAHVUSVAHELIST ÜHIKUT (IU)) KAJASTATAVAD POTENTSIAALSETE SÜSTIMISTE ARVUD). KÕIK 16 IU RAVIMIKONTEINERID ON MÕELDUD ISESEISVAKS KASUTAMISEKS EELTÄIDETUD PEN-SÜSTALDES.

Nimetus	IU	Ühikuid	IU kokku	Kuupäev
Genotropin	16	5	80	20.03.2000
Humatrope	4	7	28	20.03.2000
Genotropin	16	2	32	11.08.2000
Genotropin	16	10	160	19.06.2001
Genotropin	16	7	112	28.06.2001
Genotropin	16	12	192	14.08.2001
Genotropin	16	3	48	24.09.2001
Genotropin	16	8	128	7.01.2002
Genotropin	16	5	80	5.07.2002
Genotropin	16	8	128	13.09.2002
Genotropin	16	2	32	2.10.2002
Genotropin	16	2	32	8.10.2002
Genotropin	16	2	32	16.12.2002
Genotropin	16	10	160	30.01.2003
Genotropin	16	23	368	7.04.2003
Genotropin	16	2	32	14.08.2003
Genotropin	16	7	112	23.10.2003
Genotropin	16	1	16	30.12.2003
Genotropin	16	2	32	23.01.2004
Genotropin	16	1	16	20.06.2005
			1820	

1820 IU kogusest saab 455 süstimiskorda à 4 IU (või 607 korda, kasutades 3 IU doosi)

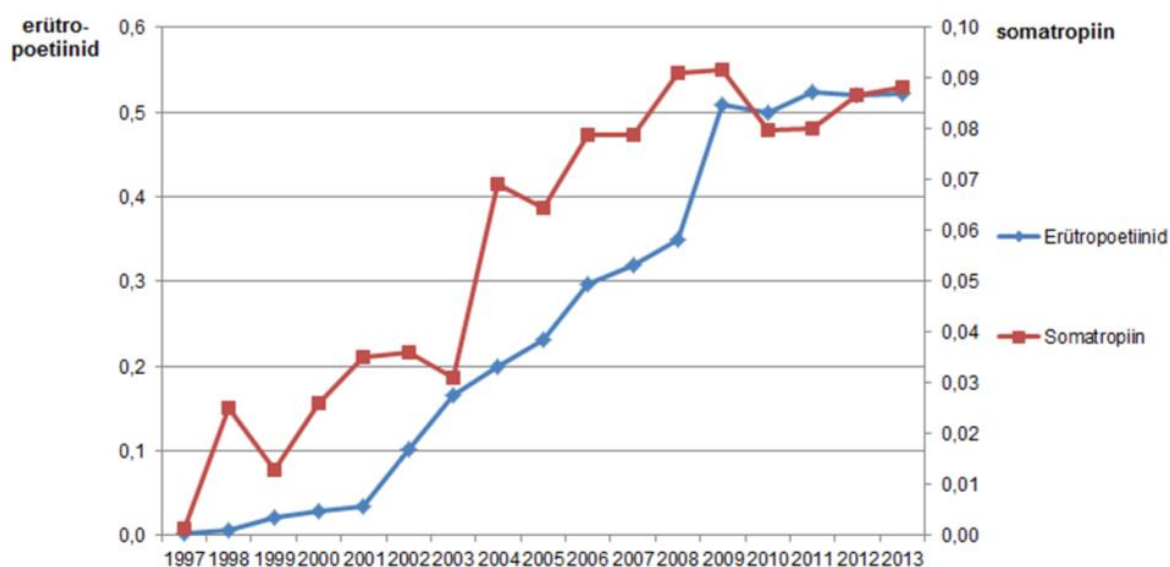
Aset leidnud sündmuste aegrida alates Vitali Bernatski sisenemisest Eesti spordisüsteemi (olulisemate väidetud sündmuste toimumise ajad, esitatud ravimiampullide ja apteekidest ravimi hankeid kinnitavate saatelehtedega) kuni juhtumi avalikustamiseni on kirjeldatud Joonis 1.

Joonis 1. VITALI BERNATSKI JUHTUMI AEGRIDA VÄIDETUD SÜNDMUSTE JA ESITATUD TÕENDITEGA

hGH ja EPO müüginumbrid Eestis

Ravimiameti andmeid erütropoetiinide ja somatropiini hulgimüügist väljastamise koguste kohta Eestis aastatel 1997–2012 kirjeldab Joonis 2. Erütropoetiini ja somatropiini kasutamine Eestis aastatel 1997–2013 päevadooside arvuna 1000 elaniku kohta ööpäevas (Allikas: Ravimiamet). Kogused on väljendatud defineeritud päevadooside arvuna 1000 elaniku kohta ööpäevas. See suurus näitab arvutuslikult, mitu Eesti elanikku 1000st võis kasutada vastavaid toimeaineid tavalises annuses iga päev. Nagu jooniselt näha, on somatropiini kasutamine aastate jooksul suurenenud üsna mõõdukalt ja erütropoetiini kasutamine alates 2002. aastast hüppeliselt. Siinkohal tuleb küll silmas pidada, et sellel perioodil on kasvanud enamiku ravimrühmade kasutamine ning ravimite kasutamine tervikuna on suurenenud ligikaudu kaks korda. Erütropoetiini kasutamise kasvu võib mõjutada mitu erinevat tegurit, nt uute toodete turuletoomine, rahastamise põhimõtete ning kroonilisest neerupuudulikkusest jm tingitud aneemia ravipraktika muutused. Selle näite puhul ei ole võimalik teha vahet võimalikust illegaalsest kasutamisest tingitud muutusel ja reaalsest vajadusest tingitud kasvul. Ravimi kasutusmahtu arvestades ei ole dopingutarvitamise üksikjuhtudel selles statistikas äratuntavat mõju. Selleks tuleb hinnata väljakirjutamise andmeid ja põhjendatust arsti ja patsiendi kaupa. See eeldab päringut Eesti Haigekassa hallatavast retseptikeskusest, analüüsi ja Terviseameti-poolset ravidokumentide kontrolli väljakirjutamise põhjendatuse kohta.

JOONIS 2. ERÜTROPOETIINI JA SOMATROPIINI KASUTAMINE EESTIS AASTATEL 1997–2013 PÄEVADOOSIDE ARVUNA 1000 ELANIKU KOHTA ÖÖPÄEVAS (ALLIKAS: RAVIMIAMET)

3.2 Vitali Bernatski juhtumis nimetatud isikud

Vitali Bernatski nimetas komisjoniga kohtumisel hulga isikuid, kes olid väidetavate sündmuste perioodil kas tegevsporlased või treenerid. Samuti mainis ta, et ei nimeta kõiki isikuid, kellele ta on nõu andnud, kuna need olid nn tervisesporlased. Komisjonile teadaolevalt nimetas ta samu nimesid ka ajakirjanik Kärt Anveltile.

- **Raul Olle**

Vitali Bernatski väited: Olle käis tema juures rohkem kui ühel korral keelatud aineid hankimas. Ta nõustas sportlast taastumisvahendite asjus ja hankis kokkuleppe alusel apteegist ravimeid. Bernatski näitas komisjonile koopiaid Olle pangaülekannete kohta järgnevalt:

2002 (01.03.2002): **3000** kr (aluseks märgitud sõna „Arve”); samal päeval teeb Vitali Bernatski Rae apteegist ostu summas 1000.80, arve: N.196
2002 (26.07.2002): **10 500** kr (selgitus: „Ülekanne”)
2003 (24.01.2003): **5000** kr (selgitus: „Laen”)
2005 (24.10.2005): **12 500** kr (ilma selgituseta)
2008 (17.04.2008): **30 000** kr (OÜ-le Ambitra, Bernatski tütre firma, tegeleb Kirby tolmuimejate müügiga + olemas ostuarve 11.04.2008)

Bernatski rääkis komisjonile, et oli saanud seoses keelatud ainete vahendamisega Ollelt kompensatsiooniks jalgratta.

Raul Olle väited: Olle kinnitas komisjonile, et tema mäletamise järgi on kõik ülekanded seotud laenu andmisega Bernatskile. Olle kinnitas, et ta ei ole Bernatskilt kunagi keelatud aineid hankinud. Samuti kinnitas Olle komisjonile, et tema ei ole Bernatskile ratast hankinud.

Raul Olle loobus võimalusest kohtuda komisjoni juuresolekul Vitali Bernatskiga.

- **Margus Kübar**

Vitali Bernatski väited: Bernatski väitel saatis Margus Kübara esimest korda tema juurde Toomas Savi aastal 1995.

Kärt Anveltile saadetud kirjas loetleb Bernatski 12 korral koos märkmetega kalendrikuude kohta regulaarseid kohtumisi Kübaraga vahemikus 2000–2005 ja lisab, et sealt edasi oleks tal vaja veel oma materjalides otsida. Komisjonile esitas Bernatski omakäeliselt kirjutatud kokkuvõtte arvetest, mille sisuks olnud keelatud ained tellis ta Kübara jaoks (Tabel 3).

TABEL 3. VÄIDETAVALT MARGUS KÜBARA JAOKS TELLITUD KEELATUD AINETE ARVED/SAATELEHED

Kuupäev	Klient
28.03.2000	M. Kübar
11.08.2000	M. Kübar
19.07.2001	M. Kübar
28.07.2001	M. Kübar

14.08.2001	M. Kübar
24.09.2001	M. Kübar
8.01.2002	M. Kübar
5.07.2002	M. Kübar
20.07.2005	M. Kübar

Bernatski väitis tema ärakuulamise komisjonile, et on Kübara vahendusel andnud sportlastele keelatud aineid. Kübar on seejuures tegutsenud sponsorina, kes maksis Bernatskile nii ainete kui ka visiitide eest. Kübar aitas Bernatskit tihti rahaliselt.

Bernatski väitis, et on Kübara vahendusel süstinud WADA keelatud aineid Andrus Värnikule enne 2005. aasta MM-i. Samuti väitis Bernatski, et teda teavad hästi Kübara vanemad ja endine naine Eva, kuna ta käis Kübaraga tihti nende elukohas Valgemaal Puka vallas Soontaga külas seoses oma teenusega. Veel väitis ta, et oli aidanud Kübarat isiklikes raviküsimustes.

Margus Kübar ei vastanud komisjoni kutsele tulla ärakuulamisele. Samas on Margus Kübar avalikkusele kinnitanud, et ta ei ole sportlasi Bernatski juurde vahendanud („*Ma ei ole vahendanud sportlasi tema vastuvõtule ja mingist dopingust ei tea mina midagi,*” ütles Kübar Postimehele antud intervjuus) [26]. Kärt Anvelt väitis ärakuulamisel, et Kübar tunnistas talle, et tunneb Bernatskit väga hästi, aga samas väitis, et ei ole Bernatskilt keelatud aineid ostnud.

- **Mati Alaver**

Vitali Bernatski väited: Bernatski kirjeldas kalendri ja arvete põhjal, millal ja millised ravimiostud ta Alaveri palvel tegi, millist nõu ta andis ning kuidas edastas ostetud ravimid Alaverile. Komisjonile esitas Bernatski kokkuvõtte kasvuhormooni oste kinnitavatest arvetest/saatelehtedest, mille tellijaks ta märkis omakäeliselt nime Mati Alaver (tabel 4). Bernatski nimetas ravimite kasutamise nõuannete ja ravimite saajatena **Alaveri sportlastena Andrus Veerpalu ja Jaak Maed**. Ta kinnitas, et tema ise neid sportlasi süstinud ei ole.

TABEL 4. VÄIDETAVALT MATI ALAVERI JAOKS TELLITUD KEELATUD AINETE SAATELEHED (TÜHJAD LAHTRID JÄID KÄSITSI KIRJUTATUD RIDADE VAHELE, TÕENÄOLISELT KUULUVAD NEED SIISKI SAMASSE NIMISTUSSE)

Kuupäev	Klient
13.09.2002	M. Alaver
2.10.2002	M. Alaver
8.10.2002	M. Alaver
16.12.2002	M. Alaver
30.12.2002	M. Alaver
30.01.2003	M. Alaver
7.04.2003	
14.08.2003	
23.10.2003	M. Alaver
23.01.2004	M. Alaver

Bernatski väitel käis Alaver mitmel korral Pere Leiva piiratud juurdepääsuga territooriumil (Tartu, Ringtee 2) asuvas arstikabinetis temaga kohtumas ning sellekohased kanded tehti värvavas asuvas valvuri peetavas küllastajate päevikus, samuti registreeris küllastajad turvakaamera ning väidetavalt tundsid valvurid sagedasi küllastajaid. Bernatski väitis oma kalendri põhjal, et viimane kohtumine Mati Alaveriga seoses keelatud ainetega toimus augustis 2006.

Eraldi märkis Bernatski, et Alaver helistas talle 2013. aasta sügisel pärast Bernatski kohtumist ajakirjanik Kärt Anveltiga, kellele ta oli avalikustanud ajaleheartikli sisuks olnud asjaolud. Bernatskit üllatas ja häiris Alaveri kõne, sest ta oli arvestanud, et artikli sisuks olnud informatsioon on konfidentsiaalne. Toimunud kõnes olevat Alaver nimetanud sportlaste ja treenerite nimesid (sh Lemberg ja Olle), keda avalikustamine puudutas. Komisjon ei tea, kas nimetatud isikud olid võimalikust artikliga seotusest varem informeeritud, sest nii Lemberg kui ka Olle väitsid oma esimestes avalikes sõnavõttudes, et neile ei meenu kokkupuuted Vitali Bernatskiga. Alaver on avalikult väitnud, et tal ei ole pärast Bernatski lahkumist suusakoondise juurest (st pärast 1990. aastat) olnud temaga ühtegi kontakti. Komisjonil ei õnnestunud kontrollida, kas Alaver helistas Bernatski telefonile või mitte, sest sissetulevate kõnede eristamiseks on vaja eriluba.

Mati Alaver loobus komisjoniga kohtumisest, vastates e-kirjas: „Paraku ei ole minu võimuses avalikkuses liikuva suusaspordi, aga ka Eesti spordi mainet tervikuna kahjustava informatsiooni ümberlükkamine. Kinnitan Sulle, et kui mul oleks mingitki infot või veel enam tõendeid, mis lubaksid vaele väiteid ümber lükata, oleksin seda juba ammu komisjoniga jaganud. Kahjuks ei saa ma komisjonile pandud ülesannete täitmisele kaasa aidata.”

Seoses Andrus Veerpalu dopingujuhtumi avalikustamisega 2011. aasta kevadel selgus [27], et Alaver oli huvitatud treeningute puhul Veerpalu kasvuhormooni taseme mõjutamisest ning kasutas selleks toidulisandit Meditropini ja aminohapet L-arginiini. Ühtlasi jõudis avalikkusesse informatsioon, et Veerpalul oli pika aja jooksul regulaarselt kontrollitud veres hGH näitajaid. Seni levinud praktika ja arusaamade järgi ei kuulu kasvuhormooni mõõtmine treeningu juhtimise metoodikasse.

Andrus Veerpalu andis 2011. aastal MM-i eel FIS-i tehtud võistlusvälises dopingukontrollis halva analüütilise leiu (nn positiivse dopinguproovi). B-proov kinnitas esialgset süüdistust kehavälise kasvuhormooni kasutamises. Rahvusvaheline Suusaföderatsioon FIS määras sportlasele kolmeaastase võistluskeelu, mis vaidlustati Rahvusvahelises Spordiarbitraaži Kohtus (CAS). Kuna FIS ei suutnud menetluse käigus kohut rahuldaval viisil veenda halva analüütilise leiu otsustuspiiride usaldusväärsuses, tühistas kohus Andrus Veerpalule määratud võistluskeelu. Samas märkis kohus, et on mitmeid tegureid, mis viitavad kõnealuse juhtumi puhul sellele, et sportlane tõepoolest manustas eksogeenset hGH-d [28].

Kohtuprotsessi käigus toodi esile, et FIS arvestas dopingu kasutamise tõendina ka sportlase pikaajalist dopinguproovide profiili, mis viitas neid rahuldaval määral kasvuhormooni kasutamise reegli rikkumisele. Kohus seda materjali ei arvestanud, kuna FIS ei esitanud asjaomaseid ametniku akte ega laboridokumente nende tulemuste kontrollimiseks.

Kohtuotsusele järgnenud perioodil tehti WADA kasvuhormooni testile lisaanalüüs, mis täpsustas kehavälise kasvuhormooni kasutamist kinnitava otsustamise piirmäärasid [29]. Piirmäärad kehtivad Andrus Veerpalult võetud proovidele ja need ületavad halva analüütilise leiu otsustuspiire.

- **Harry Lemberg**

Vitali Bernatski väited: Bernatski väitis ärakuulamisele, et andis Lembergile nõu EPO ja kasvuhormooni kasutamise planeerimise kohta ning müüs talle mõlemaid aineid, mille eest Lemberg tasus väidetavalt sularahas. Bernatski nimetas ainete kasutajaks Pavel Loskutovi, kelle jaoks Harry Lemberg käis ravimeid ostmas ja nõu küsimas.

Harry Lemberg kinnitas komisjoniga kohtumisel, et tunneb Vitali Bernatskit hästi, kuid ei ole tema käest mitte kunagi keelatud aineid saanud. Samuti ei soovinud ta osaleda vastandamisel, kus komisjoni juuresolekul oleks ära kuulatud samal ajal nii Vitali Bernatski kui ka Harry Lembergi vastakad seisukohad.

- **Donald-Aik Sild**

Vitali Bernatski väited: Bernatski väidetel sai Sild tema käest kasvuhormooni. Samuti väitis ta, et süstis Sillale Tartus viibimise ajal kasvuhormooni.

Donald-Aik Sild ei vastanud komisjoni esialgsetele kutsetele, mis edastati e-kirjaga otse ja ka Eesti Kergetõustikuliidu vahendusel, kuid saatis 03.04.2014 toimunud komisjoni tööd tutvustanud pressikonverentsile järgnenud päeval e-kirja:

„Soovin anda komisjonile edasi oma seisukoha, et mina Donald-Aik Sild ei ole ostanud V. Bernatskilt dopinguaineid ja ma ei soovi end siduda ega osaleda muul moel selle moraalselt ja maineliselt kahjustava teema arutelus nii komisjoni ees kui komisjoniväliselt. Soovin ka rõhutada, et seoses vigastustega tõmbusin tippspordist tagasi pärast 1996.a. hooaega ning palun sellega ka arvestada võimalike järelduste tegemisel ning kommentaaride andmisel, milles minu nime on seostatud V. Bernatski poolt esitatud väidetega.”

- **Aleksander Tammert**

Vitali Bernatski väited: Bernatski väitel hankis ta Tammertile vähemalt kahel korral kasvuhormooni, kuna Tammert soovis kindlust kasvuhormooni päritolu suhtes (Bernatski väitel eelistas Hiina toodet).

Aleksander Tammert kinnitas komisjoniga kohtumisel, et ei tea sellist isikut nagu Vitali Bernatski ja ta ei ole mitte kunagi keelatud aineid kasutanud. Tammert ei soovinud osaleda Bernatskiga vastandamisel komisjoni juuresolekul, et kumbki pool saaks väidete vastuolu selgitada.

- **Priit Soosaar**

Vitali Bernatski väited: Bernatski esitas ärakuulamisel WADA keelatud ainete saajate kohta pangaülekandeid seoses kaugushüppaja Priit Soosaarega järgnevalt:

Nimi	Summa	Kuupäev	Selgitus
Soosaar	3000	28.03.2000	SSPF <-Ülekanne
Soosaar, Priit	3000	8.04.2000	SSPF <-Ülekanne
Soosaar, Priit	500	31.08.2000	Tagasimakse

Priit Soosaarega ei õnnestunud komisjonil kontakti saada.

- **Roland Lessing**

Vitali Bernatski väited: Bernatski meenutas ärakuulamisel oma telefoniraamatu põhjal, et Lessing käis tema juures Pere Leiva arstikabinetis saamas kasvuhormooni ja selle kasutamise konsultatsiooni paaril korral aastatel 2003–2004.

Komisjon pöördus e-kirja teel laskesuusataja Roland Lessingu poole palvega vastata komisjoni küsimustele. Komisjon sai korduva palve peale küsimustele vastamise asemel Lessingult e-kirja teel vastuse:

„Kõik antud juhtumiga meedias ilmunud väited minu kohta ei vasta tõele. Kogu juhtum on tekitanud mulle ja mu perekonnale korvamatut kahju.”

3.3 Ajakirjanik Kärt Anvelti ütlused komisjonile

Ajakirjanik Kärt Anvelt kohtus Vitali Bernatskiga 2013. aasta augustis Tartus. Toimunud vestlusel rääkis Bernatski sportlastest, kellele ta on keelatud aineid müünud või ise süstinud. Avalikustamisega väljatulemise põhjuseks nimetas Vitali Bernatski soovi kätte maksta Margus Kübarale.

Kärt Anvelti kirjeldus sellest, mida Bernatski talle rääkis, langes praktilistes detailides kokku sellega, mida Bernatski rääkis komisjonile.

4 Kas Eesti õigusaktid ja järelevalvesüsteem on piisavad?

Komisjon pöördus riigiasutuste poole palvega anda oma hinnang teatavaks saanud õigusrikkumiste võimalikkusele, järelevalvele ja seotud probleemidele.

4.1 Prokuratuur

Komisjon pöördus 23.12.2013 avaldusega Eesti Vabariigi peaprokuröri poole, et prokuratuur annaks viidatud artiklis avaldatud väidetele karistusõigusliku hinnangu. Riigiprokuratuur avaldas 27.12.2013 kirjaga nr RP- 6-7-/13/483 oma põhistatud seisukoha, mille kohaselt juhindudes KrMS §-st 198, § 199 lg-st 1 ja §-st 207 jäeti kriminaalmenetlus alustamata aegumise tõttu.

4.2 Politsei- ja Piirivalveamet

Komisjon pöördus politsei ja piirivalve poole eesmärgiga saada informatsiooni küsimuses, mis puudutab ravimite, sh dopingaineid sisaldavate ravimite Eestis kasutamist, Eestisse toomist või ebaseaduslikku Eestist teistesse riikidesse toimetamist.

Küsimus: Kas riigil on andmeid selle kohta, kuidas ja millistes kogustes võib hinnanguliselt toimuda Eestis ravimite ebaseaduslik levitamine, mille eest nähakse ette karistus KarS § 194 alusel, ning millistes kogustes levitatakse Eestis dopingainena kasutatavaid ravimeid ebaseaduslikult?

Vastus (Elmar Vaher, PPA peadirektor): Kuna selle probleemiga tegelevad peale Politsei- ja Piirivalveameti ka Maksu- ja Tolliamet ning Raviamet, tuleb tunnistada, et koondülevaadet ravimite ebaseaduslikust levikust ja ka dopingainete tarvitamisest teada ei ole. Teada on vaid Politsei- ja Piirivalveameti poolt menetletud karistusseadustiku §-s 194 ette nähtud kuriteokoosseisude menetlemise statistika, mis aastal 2013 oli 2, 2012 – 0 ja 2011 – 0. Ainus otseselt dopinguga seonduv kuriteokoosseis karistusseadustikus on § 195 „Kallutamine dopingu kasutamisele” ja selle paragrahvi alusel alustatud menetlusi on olnud 2013. aastal üks, eelneval kahel aastal pole registreeritud ühtegi sellist kuritegu. Selle põhjal võiks järeldada, et probleemi justkui polegi. Samas anname me endale aru, et ebaseaduslik ravimite levitamine ja dopingu kasutamine on probleem, võttes aluseks kas või ajakirjanduses ilmunud materjalid. Paraku on tegemist varjatud kuriteoliigiga, millele taktikaline lähenemine nõuaks jälitustegevuslike meetmete rakendamist, mis aga ei ole nende kuriteokoosseisude puhul lubatud.

Küsimus: Milline võiks olla sellisest ebaseaduslikust tegevusest saadav kriminaalne tulu?

Vastus: Kuna meil on väga vähe andmeid selle kuriteoliigi kohta, siis pole võimalik kriminaaltulu mahtu isegi suurusjärgus esitada.

Küsimus: Kui tõsiseks probleemiks rahvatervise aspektist tuleks teie arvates pidada ravimite, sh keelatud dopingaineid sisaldavate ravimite ebaseaduslikku levikut?

Vastus: PPA-l puudub pädevus hinnata rahvatervisele tekitatavat kahju. Selline pädevus on Sotsiaalministeeriumi haldusalas. Kuna meil on väga vähe vastavaid menetlusi, siis pole võimalik ka konkreetsete kuritegude põhjal kahjusid hinnata.

Küsimus: Kas teie arvates on praegune riiklik järelevalve piisav, et tõkestada ravimite, sh keelatud dopinguaaineid sisaldavate ravimite ebaseaduslik levitamine?

Vastus: Politsei ei saa anda hinnangut riikliku järelevalve piisavusele ravimiseaduse ja selle alusel antud õigusaktide puhul. Ravimiseaduse kohaselt on riikliku järelevalve pädevusega asutusteks eelkõige Ravimiamet ja oma pädevuse piires Tarbijakaitseamet, Veterinaar- ja Toiduamet, Konkurentsiamet ning Maksu- ja Tolliamet. Seega tuleb antud küsimuses pöörduda nimetatud ametkondade poole.

Küsimus: Komisjon palub teil kujundada hinnanguline seisukoht selle kohta, kas õigusaktides sätestatud võimalused dopingainete leviku tõkestamiseks on piisavad.

Vastus: Sellele, kas järelevalvemeetmed on piisavad, saavad anda vastuse järelevalve pädevust omavad asutused. Eespool on viidatud ka sellele, et praegused õigusaktid ei näe ette võimalust rakendada ravimikuritegude väljaselgitamiseks jälitustoiminguid. See piirab kindlasti võimalusi tõkestada siseriiklikult ravimite ebaseaduslikku levikut.

Küsimus: Kui õiguslikud võimalused ei ole piisavad, siis milliseid õiguslikke aluseid vajaks politsei ja piirivalve oma tegevuse tõhustamiseks selles valdkonnas?

Vastus: Eelnevale tuginedes tuleb märkida, et politsei ei saa anda hinnangut õiguslike võimaluste piisavuse kohta, mis puudutab riikliku järelevalve osa. Siinkohal on ilmselt parimaks sisendi andjaks Ravimiamet. Kindlasti võiks koostöös erinevate osapooltega arutada karistusõiguslikke võimalusi. Eelkõige koosseisude sisu ja jälitustegevuse lubatavuse võimalust.

Küsimus: Kas dopingainete käitlemise riiklik järelevalve võiks sarnaneda psühhotroopsete ja narkootiliste ainete käitlemise järelevalvega?

Vastus: Seaduslikus mõttes on riikliku järelevalve regulatsioon sarnane ja ravimiseadus näeb ette isegi laiemad meetmed. Kas õiguse praktiline rakendamine on sarnane või mitte, sellele saavad anda vastuse järelevalve pädevust omavad ametkonnad.

Komisjon tõdeb, et dopingainete leviku tõkestamine ei kuulu Eestis ei politsei ega ühegi teise ametkonna tegevusprioriteetide hulka. Puudub riigiorganite koordineeritud tegevus, mis oleks suunatud dopinguvabale spordile ja selle kaudu rahvatervise kaitsmisele ja edendamisele.

Ühtlasi eeldavad rahvusvahelised õigusaktid, mille Eesti on ratifitseerinud, ja dopinguvastase võitluse normid, millega Eesti on ühinenud, õigusaktide vastavat täiendamist. Vastasel juhul tekib oht muutuda nn kuritegevust soosivaks keskkonnaks, mille kaudu aidatakse kaasa piiriülestele dopingualastele õigusrikkumistele keset rangemate seadustega riikide ühendust.

4.3 Ravimiamet

Ravimiamet lähtub oma tegevuses ravimiseadusest, mille reguleerimisala on ravimite käitlemine, väljakirjutamine, müügilubade väljaandmine, kliinilised uuringud ning reklaami- ja ravimialane järelevalve. Ravimiameti järelevalvetegevuse eesmärk on tagada, et Eestis inimeste ja loomade haiguste ennetamisel, ravis ja diagnostikas kasutamiseks lubatud ravimid on tõestatud efektiivsed, kvaliteetsed ja ohutud. Ravimite määramise üle tervishoiuteenuse osutamisel teeb ravimiseaduse, tervishoiuteenuste korraldamise seaduse ja muude õigusaktide alusel järelevalvet Terviseamet. Oluliseks pooleks on ka Eesti

Haigekassa, kes on Retseptikeskuse vastutav töötaja ja valdab seega kogu teavet, mis kantakse retseptile.

4.4 Maksu- ja Tolliamet

MTA vastusest komisjoni pöördumisele selgub, et viimastel aastatel ei ole tollile teadaolevalt toimunud dopingainete suuremas koguses salakaubana sisse- või väljavedu ja riskianalüüsi alusel kontrollimisel avastatud üksikud kogused on jäänud isiklikul otstarbel kasutamiseks lubatud piiridesse. Ravimiseaduse kohaselt ei ole ravimeid, sh dopingaineid, lubatud posti teel saata ning MTA-le teadaolevalt ei ole selliseid juhtumeid ka esinenud.

Posti teel on üksikutel juhtudel ja väikeses koguses esinenud steroidide saadetisi, kuid ravimiseaduse alusel ja analoogselt dopingainetega ei ole MTA lubanud nende sisse- ja väljavedu posti teel. MTA uurimisosakond ei ole alustanud viimastel aastatel KarS § 392 alusel ühtegi kriminaalasja, mis käsitleks dopingainete salakaubavedu.

MTA hinnangul on ravimite, sh dopingainete salakaubavedu, samuti sellega seotud maksmata maksude osa marginaalne, kuna avastatud ei ole ühtki suurt kogust ega tuvastanud sellealast ebaseaduslikku tegevust.

5 Kas puhta spordi olukord Eestis halveneb?

Eestit puudutavaid dopingujuhtumeid kajastatakse rahvusvahelistes spordiringkondades ja need kujundavad suhtumist meie riigi esindajatesse sõltumata spordiga seotusest – **kahjustub riigi, Eesti spordi ja sportlaste maine**. Eesti spordi puhtust kahjustavad väited vajavad põhjalikku kontrolli, sest suutmatus või soovimatus kahjustab paljude ausa tee valinud sportlaste mainet ja juurdepääsu tippspordis osalemiseks vajalikele ressurssidele. Samal ajal töötab poolikult toimiv dopinguvastane süsteem alibina petjatele, kes pole vahele jäänud. **Suureneb keelatud ainete kasutamine rahvaspordis**. Komisjonile kirjeldati jõusaalides senini toimuvat keelatud ainete vahendamist. Tegevuse tõenäosusele viitavad kulturismi ja fitnessi valdkonnas tegutsevate isikute puhul registreeritud dopinguvastaste reeglite rikkumised. Kättesaadavad keelatud ained pärinevad olulisel määral väljastpoolt ametlikke kanaleid, millele viitavad süstemaatilisus, maht ja levinud ainete kirjeldus. Samas on olemas reaalne surve arstidele erineva tasemega sportlaste poolt, kelle arusaamu mõjutavad ja kujundavad teadmatus, grupisurve ja seadusetus. Rootsis hinnatakse dopingainete kasutajate arvuks ühe aasta jooksul vähemalt 10 000 isikut [8]. Soomes hinnatakse, et dopingut on kasutanud umbes 40 000 inimest ning nähtus on väljunud spordist ja liikumisharrastusest töökeskkonda [11]. Tüüpiline kasutaja on tööealine mees. Kaasuvaks nähuks on erinevate toimeainete riskasutamine, millega püütakse hoida kontrolli alla kõrvalnähte ja vähendada vahelejäämise riski. Teadmised dopingainete kasutamise ohust on piiratud hoolimata sellest, et eksisteerib tõsiste füüsiliste, vaimsete ja sotsiaalsete tagajärgede reaalne oht. Dopinguvastase võitlusega tõhusalt tegelevate riikide näidete varal võib prognoosida, et ka Eestis **suureneb keelatud ainetega kaubitsemine** ja dopingainetega seotud kuritegude arv. Keelatud tegevusega kaasneb muud laadi riskikäitumist kuni narkootikumide kasutamiseni. Dopinguvastaste reeglite järgi keelatud ainete ja väljaspool tervishoiusüsteemi ravimite käitlemine on olemuselt ebaseaduslik. Teiste riikide praktikast lähtudes võib pidada ka Eestis reaalseks ebateadlikest lõppkasutajatest klientide ja keelatud aineid ostvate õiguskaitseta klientide arvu kasvu, mis omakorda **soosib keelatud ainetega tegeleva organiseeritud kuritegevuse kasvu** [30]. Olukorra muudab probleemseks anaboolsete steroidide kasulikkus vägivaldse üleoleku saavutamisel ning agressiivsuse ja sotsiaalselt võimukate ning domineerivate hoiakute kujunemisel. Sisuliselt toetab keelatud dopingaine tarvitamine, vahendamine ja levitamine organiseeritud kuritegevuse kasvu ning vägivaldse käitumistava juurdumist ühiskonnas. Käesolevas juhtumis mainitud kasvuhormooni ja erütropoetiini kasutamine tippspordis eeldab enamat sportlase tahtest, teadmistest ning oskustest ainete tarvitamisel tulemuslikul ja riske (sh tervise- ja tuvastamisriske) minimeerival moel. Tippspordis kasvuhormooni ja erütropoetiini kasutamist käsitlevas Lance Armstrongi juhtumi uurimiskokkuvõttes kirjeldatakse [18] koordineeritud ja sihipärast tegevust ainete hankija, arsti, piirväärtuste ületamise riski minimeeriva analüütikat tegeva teadusliku meetodi haldaja, spordiorganisatsiooni liikmete, juriidilise nõustaja, treeneri ja sportlase vahel. Puudub alus oletada, et Eestis on olukord nendes küsimustes ja võimalustes teistsugune. Vitali Bernatski nimetatud sportlased treenisid, toitsid ja ravisid ennast tunnustatud Eesti spetsialistide juhendamisel ja järelevalve all, millest saab järeldada, et **halva analüütilise leiuga dopinguproovi andmisel ei saa sportlast pidada juhtumi eest ainuvastutajaks**. Arvestades mitmeid liikumisharrastust edendavaid sotsiaalseid protsesse, tänu millele pööravad peale tippsportlaste oma füüsilistele võimetele, nende säilitamisele ja arendamisele tähelepanu noored, täiskasvanud ja eakad inimesed, on põhjust käsitleda dopingaineid nende ohtlikkuse ja varjatult kasvava kasutamise tõttu ohuna rahvatervisele. Vitali Bernatski juhtumiga ilmsiks tulnud asjaolud ei viita mitte ainult dopingainete kättesaadavuse ja kasutamise reaalse riski võimalikkusele, vaid sellel põhjusel ka **rahvatervist kahjustava ohu suurenemisele**.

6 Komisjoni järeldused

EOK-lt saadud ülesande lahendamisel kuulus komisjon ära juhtumiga seoses mainitud isikud, pöördus riigiametite poole, tutvus dokumentaalsete tõenditega, analüüsis meediakajastusi ja tegi järeldusi ajaloos aset leidnud sündmuste põhjal. Komisjonil puudusid õigused ja võimalused kõikide faktiväidete kontrollimiseks. Kõik komisjonis toimunud ärakuulamised on helisalvestatud, protokolle ega ärakuulatute allkirjastatud dokumente pole koostatud. Komisjon pöördus temale teatavaks saanud informatsiooniga prokuratuuri poole ja palus anda edastatud teabele karistusõiguslik hinnang. Kriminaalmenetlust ei alustatud kuriteo aegumise tõtu. Komisjonil on kasutada kodaniku positsioon kujundamaks oma arusaam, mille antud juhul EOK-le edastame.

1. Komisjon sai teada, et Vitali Bernatski on Tartu Riikliku Ülikooli diplomiga spordiarst ning tegi erialast tööd koos mitme treeneri ja sportlasega.
2. Komisjon sai teada, et Eesti Päevalehes 17. detsembril 2013 avaldatud artiklis „Dopinguarsti ülestunnistus: varustasin Eesti sportlasi kasvuhormooni ja EPO-ga” [1] väidetud ajaperioodil olid Vitali Bernatskil olemas tingimused WADA keelatud ainete ostmiseks ja vahendamiseks. Kuigi tegemist oli spordis sisuliselt keelatud tegevusega, tunnistas Vitali Bernatski enda vastu tõendeid esitades, et ta on rikkunud kehtinud reegleid.
3. Komisjon sai teada, et Vitali Bernatski faktiliselt vahendas suurtes kogustes kasvuhormooni ja erütropoetiine.
4. Komisjon sai teada, et kasvuhormooni ja erütropoetiini kasutamine ning selle vahendamise viisid, nagu kirjeldab Vitali Bernatski, olid sellel ajaperioodil levinud ning tippspordis osalejatele üldiselt teada.
5. Komisjon sai teada, et Vitali Bernatskil oli järelevalve ebapiisavuse tõttu võimalik osta apteekidest WADA keelatud ainete nimekirjas nimetatud hormoonravimeid.
6. Komisjon sai teada, et nii EPO kui ka hGH kasutamise dopingukontrollis avastamise tõenäosus oli ajaleheartiklis väidetud ajaperioodil praktiliselt olematu.
7. Komisjon sai teada, et sportlased on teinud Vitali Bernatskile pangaülekandeid tema poolt väidetavalt vahendatud dopingainete eest.
8. Komisjoni jaoks ei ole ümber lükatud Vitali Bernatski väited selle kohta, et ta vahendas kasvuhormooni ja erütropoetiini sportlastele ja treeneritele.
9. Komisjoni sai teada, et juhtumis mainitud isikud ei soovinud kohtuda vastandamise korras Vitali Bernatskiga, kes kinnitas korduvalt, et on valmis komisjoni ees käsitlema esitatud väiteid nende inimeste juuresolekul.
10. Komisjoni üllatas mitme spordivaldkonnas tegutseva isiku soovimatus teha komisjoniga koostööd ja vastata küsimustele, et selgitada välja tõde. Sellest tulenevalt peaks Eesti Olümpiakomitee oma volitusi kasutades välja selgitama, mis põhjustel nimetatud isikud ei soovinud komisjoni töös osaleda, ja kaaluma nende isikute sobivust spordis aktiivselt osalevate isikute ametikohtadele või rolli.
11. Komisjon sai teada, et keegi pole oma hea nime kaitseks kohtusse pöördunud, kuigi Aleksander Tammert ja Harry Lemberg väitsid, et nad teevad selleks ettevalmistusi. Komisjon ei saa asendada õigusemõistmist ega kindlaks teha, milline väide vastab tõele ja milline mitte. Järelduste tegemine jääb iga seda kokkuvõtet lugeva isiku enda teha.

12. Komisjon sai teada, et dopingu kasutamise probleem oli Eestis olemas ajaleheartiklis mainitud ajavahemikul ja on olemas siiani.
13. Komisjon sai teada, et hoolimata WADA keelatud ainete üldlevinud kasutamisest jõusaalides ja spordiklubides puudub Eestis otsustusprotsessile vajaliku põhjalikkusega ülevaade dopingainete levikust ja ohu olemusest.
14. Komisjon ei saa kinnitada ega ümber lükata ühegi ajakirjanduses Vitali Bernatski poolt oma kliendiks nimetatud isiku seotust keelatud ainete vahendamise ega kasutamisega.
15. Komisjon sai teada, et keelatud ainete kasutamise avastamise korral saab Eestis karistada ainult sportlane, kellelt võetakse õigus erialaseks tööks.
16. Komisjon sai teada, et Eestis puuduvad seaduslikud vahendid dopingujuhtumite põhjalikuks uurimiseks, kaasosaliste tuvastamiseks ja karistamiseks.
17. Komisjon sai teada, et tippsportlasele on kasvuhormooni ja erütropoetiini iseseisev kasutamine oodatava kasu maksimeerimise ja vahelejäämise riski minimeerimise raskuse tõttu ilma spetsialisti(de) nõu ja abita ebaotstarbekas, ning komisjon peab tõenäoliseks, et Vitali Bernatski kirjeldatud koostöö spetsialiseerunud arsti ja treeneri vahel on nende ainete tulemusliku kasutamise minimaalsed eeldused.
18. Komisjon jõudis veendumusele, et Eesti õiguskorra kujundamisel pole pööratud piisavat tähelepanu selliste õigusnormide ja eeskirjade loomisele, mis võiks tõkestada dopingainete ebaseaduslikku levikut, nende vahendamist ja kasutamist. Tulenevalt õigusliku baasi nõrkusest puudub ka sellekohane tõhus riiklik järelevalve rikkujate avastamiseks ja vastutusele võtmiseks.
19. Komisjon teeb ettepaneku tõhustada riiklikku järelevalvet Raviameti, Terviseameti ja Eesti Haigekassa koostöös dopingaineid sisaldavate ravimite sihtotstarbelise kasutamise tagamiseks.
20. Komisjon teeb kiireloomulise ettepaneku vaadata viivitamatult üle peamisi dopingaineid sisaldavate ravimite kättesaadavuse piirangud ja tõhustada järelevalvet nimetatud ravimite sihtotstarbelise kasutamise üle.
21. Komisjon juhib tähelepanu, et mitmes Euroopa riigis peetakse dopingainete levikut oluliseks riskiks, sh prioriteediks organiseeritud kuritegevuse vastases võitluses, mille järelevalveks on olemas piisav seadusraamistik.
22. Komisjon jõudis äratundmiseni, et riiklik järelevalve on killustatud erinevate ametkondade vahel, kelle omavaheline koostöö on koordineerimata ja nõrk, mis omakorda: a) soodustab karistamatut kõrvalekaldumist ausa spordi põhimõtetest ning sportlike tulemuste parandamist keelatud võtete ja vahenditega; b) kahjustab ausa liikumisharrastuse mainet ning ohustab liikumisharrastajate tervist; c) loob eeldused organiseeritud kuritegevuse laienemiseks spordi ja liikumisharrastuse valdkonnas.
23. Komisjon on teadlik, et avalikkuses on isikuid, kes omavad informatsiooni, mis võimaldab vajaliku tahte olemasolu korral ja usaldusväärse juurdluse abil kirjeldada dopingainete tegelikku levikut ja kasutamise ulatust Eestis ning samas teha lõpp või panna piir sporti üldiselt ja konkreetseid süütuid isikuid kahjustavatele üldistavatele spekulatsioonidele ausa spordi võimalikkuse üle Eestis.
24. Komisjon on veendumusel, et eestimaalaste hulgas on liikumisharrastuses osalejate ja sportlaste maine kõrge. Tuntud sportlasi peetakse rahvuskangelasteks. Need on nii moraalsed kui ka majanduslikud väärtused, mis aitavad edendada rahvatervist. Samas peab

komisjon vajalikuks märkida, et Eestis puudub poliitilisel otsustustasandil tõsiseltvõetav diskussioon spordi puhtuse ja aususe ehk dopinguvastase võitluse teemadel. Kahjuks peab komisjon tõdema, et avalikus mõttevahetuses eelistatakse dopingukasutamise probleemistik pigem maha vaikida kui asja sisu avada. Eesti vajab parlamendi tasandil avatud poliitilist diskussiooni ausa spordi ja rahvatervise kaitseks.

25. Komisjon on veendunud, et Eesti vajab dopinguvastase tegevuse koordineerimiseks ja võetud rahvusvaheliste kohustuste täitmiseks kõiki sellealaseid valdkondi koordineerivat keskust vähemalt ministeeriumi töösuuna tasandil.
26. Komisjon on veendumusel, et piirideta Euroopas ei piisa sellest, kui iga riik eraldi tegeleb dopingainete leviku tõkestamisega. Sellealane rahvusvaheline koostöö vähemalt Eestiga piirnevate riikide vahel on möödapääsmatu eeldus dopinguvastases võitluses edu saavutamiseks.
27. Komisjoni lõpliku veendumuse kohaselt on dopingu kasutamise vastane liikumine edukas üksnes juhul, kui ühiskond tunnistab avatult probleemi olemasolu ning asub üldrahalikult ausa spordi põhimõtete ja rahvatervise kaitsele. Kande roll selles liikumises on eelkõige spordiorganisatsioonidel, -klubidel ja avaliku elu tegelastel.

Allikaviited

1. Anvelt, K. *Dopinguarsti ülestunnistus: varustasin Eesti sportlasi kasvuhormooni ja EPO-ga*. 2013; <http://epl.delfi.ee/news/eesti/dopinguarsti-ulestunnistus-varustasin-eesti-sportlasi-kasvuhormooni-ja-epo-ga.d?id=67453728>.
2. Harris, N. *The alternative best Olympic nations: Jamaica, Estonia, Mongolia, NZ, Georgia ... and Australia*. 2012; <http://www.sportingintelligence.com/2012/03/01/the-alternative-best-olympic-nations-jamaica-estonia-mongolia-nz-georgia-and-australia-010302/>.
3. Tõnise, T. *Vabatahtliku Spordiliikumise Kujunemine*.; <http://www.spordiinfo.ee/est/g18s122>.
4. Ilves, T.H. *Vabariigi President Eesti Vabariigi 96. aastapäeval 24. veebruaril 2014.*; : <http://president.ee/et/ametitegevus/koned/9862-2014-02-24-16-05-12/index.html>.
5. *Euroopa Nõukogu dopinguvastase konventsiooni ratifitseerimise seadus*. 1998; <https://www.riigiteataja.ee/akt/78753>.
6. *EESTI DOPINGUVASTASED REEGLID*. 2010, Eesti Olümpiakomitee, Sihtasutus Eesti Antidoping.
7. *Spordis dopingu kasutamise vastane rahvusvaheline konventsioon*.; <https://www.riigiteataja.ee/akt/12881066>.
8. *Doping in Sweden - An inventory of its spread, consequences and interventions*. 2010, Swedish National Institute of Public Health.
9. *Kriminaalasi Sergei Neškovi süüdistuses KarS §-de 25 lg 2 ja 114 p 5 järgi*. 2010, Riigikohtu Kriminaalkolleegium.
10. *Kriminaalasi Maido Kättmanni süüdistuses KarS § 199 lg 2 p-de 3 ja 7 ning § 204 lg 1 järgi*. 2010, Riigikohtu Kriminaalkolleegium.
11. *Doping levisi huippu-urheilusta kuntosaleille ja työelämään*. 2014; http://yle.fi/uutiset/doping_levisi_huippu-urheilusta_kuntosaleille_ja_tyolamaan/7277970.
12. Ranne, R., *Räpane steroidiäri*, in *Eesti Ekspress*. 2010.
13. *Mies ja nainen Lahdesta päätekijöinä Suomen suurimmassa dopingjutussa*. 2014; <http://www.ess.fi/uutiset/kotimaa/2014/02/27/mies-ja-nainen-lahdesta-paatekijoina-suomen-suurimmassa-dopingjutussa>.
14. *Dopingia tuodaan hurjasti Suomeen - "Tuollaisissa erissä on varmasti rikollisia taustalla"*. 2014; http://yle.fi/urheilu/dopingia_tuodaan_hurjasti_suomeen_-_tuollaisissa_erissa_on_varmasti_rikollisia_tauustalla/7205285?ref=leiki-urheilu.
15. *NICE urges greater action on steroids*. <http://www.bbc.com/news/health-26950514>.
16. *57 convicted in massive Swedish doping scandal*. 2011; <http://www.thelocal.se/20110804/35354>.
17. Donati, A., *WORLD TRAFFIC IN DOPING SUBSTANCES*. 2007.
18. *Reasoned decision of the UNited States Anti-Doping Agency on disqualification and ineligibility USADA versus Lance Armstrong*, USADA, Editor. 2013.
19. Saugy, M., et al., *Human growth hormone doping in sport*. Br J Sports Med, 2006. 40 Suppl 1: p. i35-9.
20. *World Anti-Doping Code*.; <http://www.wada-ama.org/en/world-anti-doping-program/sports-and-anti-doping-organizations/the-code/>.
21. *3-2-1-63-02 Riigikohtu tsiviilkolleegiumi 13. juuni 2002. a kohtuotsus Sirje Rannajõe hagi Eesti Üliõpilaskondade Liidu vastu au teotavate andmete ümberlukkamiseks*. 2002, Riigi Teataja.
22. *WADA List of Prohibited Substances and Methods*; <http://www.wada-ama.org/en/world-anti-doping-program/sports-and-anti-doping-organizations/international-standards/prohibited-list/>.
23. Kluszczynski, M. *La saga de l'EPO*.; <http://www.cyclisme-dopage.com/dossierdefond/2014-01-07-cyclisme-dopage.htm>.
24. Elliott, S.G., M. Foote, and G. Molineux, *Erythropoietins, erythropoietic factors, and erythropoiesis : molecular, cellular, preclinical, and clinical biology*. 2nd rev. and ext. ed. Milestones in drug therapy. 2009, Basel ; Boston: Birkhäuser. xviii, 326 p.
25. Hamilton, T., *The Secret Race: Inside the Hidden World of the Tour de France*. 2012: Bantam.
26. *Kübar: ma pole sportlasi Bernatski juurde vahendanud*.; <http://sport.err.ee/v/varia/fb7fcdca-1be3-443a-8146-6951f5880600>.
27. *Andrus Veerpalu võitlus pole veel lõppenud, minnakse kohtusse*. 2011; <http://www.epl.ee/news/eesti/andrus-veerpalu-voitlus-pole-veel-loppenud-minnakse-kohtusse.d?id=51295069>.
28. *CAS 2011/A/2566, Andrus Veerpalu vs. Rahvusvaheline Suusaliit* in CAS. 2013: Lausanne.
29. *WADA, hGH Isoform differential Immunoassays for anti-doping analyses, Version 2.0*. 2014.
30. *Organised Crime and Drugs in Sport*. 2013, Australian Crime Commission